

Implementatie nieuwe programma **Bedrijfseconomie** – update (maart 2018)

Per 1 augustus 2018 start het nieuwe programma 'Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid' (roepnaam: Bedrijfseconomie). Voor docenten die de nascholing hebben gevolgd zijn de nodige thema's inhoudelijk en aan de hand van didactische voorbeelden toegelicht. Wat kan je als docent/vaksectie nu verder doen om je op het nieuwe programma te oriënteren en het succesvol te implementeren? En ook: wat 'moet' je als vaksectie (naast de mogelijke deelname aan de nascholing) al hebben gedaan? In deze notitie wordt dit beschreven en met relevant web-verwijzingen/ hyperlinks toegelicht.

Voorlichting plus methodekeuze

Als het gaat om de vernieuwing moet je als vaksectie de voorlichting aan de derde klassen met de schooldecaan hebben afgestemd. Hiervoor hebben in onderling overleg zowel [de VECON](#) als [SLO](#) begeleidend voorlichtingsmateriaal ontwikkeld. Als sectie zal je ongetwijfeld ook bezig zijn met de methodekeuze, zodat er een programma, inclusief een PTA kan worden opgesteld. Het blijft bij de implementatie van het programma goed om een aantal documenten in het vizier te houden. Dit ook vanuit de vragen naar wat nieuw en anders is, ook wat weg is. Hiervoor kan je als docent het beste uit het [rapport van de vakvernieuwingscommissie](#) het derde hoofdstuk lezen (blz. 29 – 33). Hierin worden de belangrijkste veranderingen -en daarmee ook dat wat in vergelijking tot het oude programma geschrapt is- in hoofdlijn genoemd. Dit gebeurt per domein, maar ook in de vorm van de aan het programma toegevoegde domeinen B (van persoon naar rechtspersoon) en H (keuzeonderwerpen).

Scherp op nieuw domein F

Vervolgens zijn deze globaal geschetste verschillen per domein uitgewerkt in de bijlage van het rapport van de vakvernieuwingscommissie. Als het gaat om verschillen in de zin van 'wat is weg uit het oude programma' is het belangrijk om je goed bewust te zijn van de uitwerking van de eindtermen bij het huidige domein F. Vooral in dit domein 'financieel beheer' is voor de havo, maar ook voor het vwo het nodige veranderd. Het is daarom handig om van het 'rapport Boot' paragraaf 1.1 te lezen (blz. 110) en hoofdstuk 2 (paragraaf 2.1 en 2.2 – blz. 118 - 121) en de uitwerking in de syllabus op dit punt. Voor dit domein geldt dat in vergelijking tot het oude programma (in geval van M&O domein E) veel tijdswinst te boeken valt. Het is zeker het eerste jaar noodzakelijk om als docent hier scherp op te zijn. Bij het behandelen van domein F is het verstandig om de [syllabus](#) als naslagwerk op dit punt te gebruiken en dit naast de oude syllabus M&O te leggen: het aantal winstbegrippen/standaarden waarmee gewerkt wordt, is beperkt. Voor de havo gaat het feitelijk om wat onder de streep als winst overblijft.

Figuur domein B + verwijzingen in domein B

Daarnaast is het handig om ook in de bijlage van het rapport Boot de toelichting bij domein B te bestuderen (blz. 67 en 68 en 77 – 79). Het plaatje dat de samenhang binnen domein B weergeeft, is nu beter gevisualiseerd. Dit plaatje is zowel in de bijlage van de syllabus als op [de digitale handreiking](#) te vinden en is ook bij de nascholing uitvoerig besproken. Juist de aandacht voor domein B, **de rode draad** binnen het programma, zorgt ervoor dat de leerling meer vanuit samenhang de stof benadert. Daarnaast maakt het figuur ook duidelijk dat er 'concentrisch' wordt geleerd: onderdelen die bij de privépersoon aan de orde komen, zie je vervolgens terug bij de onderneming als eenmanszaak en bij de onderneming als rechtspersoon. In de syllabus staat bij de eindtermen van domein B1 t/m B4 tevens hoe de specificaties bij een bepaalde eindterm van domein B in de domeinen C t/m G opnieuw aan de orde komen.

Betekenis handelingswerkwoorden

Een ander belangrijk onderdeel bij de vertaling naar de syllabus vormt het consequent gebruik maken van de [handelingswerkwoorden](#), zoals weergegeven in de gereviseerde taxonomie van Bloom. Hier is ook het verschil tussen havo en vwo voor wat betreft de centrale examinering uit afgeleid. Bij de havo is vaak sprake van begrijpen en toepassen en bij vwo ook nog van analyseren. In de klas (en ook voor wat betreft het SE-deel) kan het zijn dat je als docent kiest om in het gebruik van de taxonomie op te schalen. Je kunt bijvoorbeeld aan de orde stellen (of in een opdracht verwerken) dat de havo-leerling advies over een bepaalde financiële privékwestie moet uitbrengen. Als het bijvoorbeeld gaat om financiële planning kom je al gauw tot vragen als 'is het verstandig dat gezin Y een huis koopt?' Juist bij dergelijke vragen kan ook het algemeen vormende karakter van het vak zwaarder worden aangezet: het gaat nadrukkelijk om de invloed van *life events* op de financieel-juridische positie van de privépersoon. Bij dergelijke vragen stip je als docent ongetwijfeld meer aan dat het strikt noodzakelijke, dit om extra context te bieden en om op actualiteiten en nieuwsgierigheid in te spelen. De betekenis van de verschillende handelingswerkwoorden voor havo en vwo zijn in het didactische deel van de nascholing aan de orde gekomen. Dit materiaal is via de site van [het expertisecentrum economie en handel](#) beschikbaar.

Uitwerking CE- en SE-onderdelen

De eindtermen met betrekking tot het centraal examen zijn uitgewerkt in de syllabi [havo 2020](#) en [vwo 2021](#). De globale eindtermen die uitsluitend betrekking hebben op het schoolexamen zijn uitgewerkt in de [digitale handreiking](#). Omdat de school zelf het schoolexamen mag invullen, zijn dit feitelijk suggesties: zo *kan* de eindterm worden uitgewerkt, zo *kan* de eindterm in een actueel perspectief worden geplaatst. De eindtermen met betrekking tot het schoolexamen zijn uitgewerkt in voorbeeldmatig lesmateriaal, waarbij dan ook onderdelen uit het vaardighedendomein (domein A) aan de orde komen. In de examenopzet van het nieuwe examenprogramma is in een aantal gevallen gekozen om de schoolexamenonderdelen opmaat te laten zijn voor de eindterm m.b.t. het centraal examen. Dit geldt in het bijzonder voor sub domein E1 marktonderzoek bij het domein E (marketing). Het in het verleden dun aanstippen van dergelijke onderdelen is nu minder goed mogelijk en is vanwege het consistente en samenhangende programma ook niet wenselijk.

Keuzeonderwerpen als verrijking

Domein H (keuzeonderwerpen) biedt de mogelijkheid om onderdelen van het examenprogramma vanuit een specifieke invalshoek te benaderen en daarmee op basis van de taxonomie van Bloom uit te diepen. Dit uitdiepen gaat vooral ook in de vorm van de onder domein A genoemde vaardigheden juist 'beter' toe te passen. Via het keuzeonderwerp –maar feitelijk ook via tal van andere onderdelen- is er voor scholen/ vaksecties ruimte om je met het vak te profileren: 'wij van de sectie bedrijfseconomie besteden in ons programma integraal aandacht aan het vervolgonderwijs, omdat wij niet alleen willen dat kinderen leren, maar ook dat zij de juiste keuze maken voor het vervolg. Bij ons keuzeonderwerp werken we verder met een business game om het geleerde ook spelenderwijs toe te passen en te laten bekijken.' Over keuzeonderwerpen is in het tijdschrift economie onderwijs [een algemeen artikel](#) verschenen. In de TEO nr. 2 van 2018 is dat meer specifiek over 'leasing'. Behalve op de digitale handreiking is ook op de VECON-site via hun [dossier bedrijfseconomie](#) veel informatie terug te lezen.

Monitoring

Het programma heeft vanwege het belang, maar ook vanwege het plezier dat leerlingen erin kunnen vinden, daarmee wel de uitdaging om het op bepaalde punten af te bakenen. Dat hangt ook af van het aantal uren dat men voor het vak in de bovenbouw heeft. Hiermee komen we op een belangrijk punt, namelijk dat het implementeren van het nieuwe programma van school tot school zal verschillen. Sommige scholen kunnen wel de kansen pakken (en

daarin meer doen), andere scholen kunnen dat (helaas) beperkter. Vanwege de mogelijke 'problemen' bij de implementatie en de uitvoering van het nieuwe programma en het in verlengde hiervan extra informatie verstrekken, zal er monitoronderzoek worden gedaan. Dit wordt uitgevoerd door SLO in opdracht van het ministerie van OCW. De resultaten van dit onderzoek worden teruggekoppeld aan OCW, het CvTE en de VECON. Wilt u hier als sectie aan bijdragen, meldt u zich dan aan via [deze Link](#).

Aanmelden nieuwsbrief

Om op de hoogte te blijven van nieuwe informatie over het vak kan je als docent je aanmelden voor de nieuwsbrief van SLO. Aanmelden kan via het aanklikken van [deze Link](#). Relevante informatie zal natuurlijk afgestemd en gedeeld worden met de vaksectie bedrijfseconomie van de VECON en het Tijdschrift Economieonderwijs.

Voor verdere vragen over de invoering: m.denelzen@slo.nl

